

The issue of journal contains:

Proceedings of the X Correspondence
International Scientific and Practical Conference

SCIENTIFIC RESEARCHES AND METHODS OF THEIR CARRYING OUT: WORLD EXPERIENCE AND DOMESTIC REALITIES

held on November 14th, 2025 by

NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine)

LLC International Centre Corporate Management (Vienna, Austria)

Nº58

NOVEMBER, 2025

ISSN 2710-3056

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL

GRAIL OF SCIENCE

№ **58** (November 2025)

with the proceedings of the:

X Correspondence International
Scientific and Practical Conference

**SCIENTIFIC RESEARCHES AND
METHODS OF THEIR CARRYING
OUT: WORLD EXPERIENCE
AND DOMESTIC REALITIES**

held on November 14th, 2025 by

NGO European Scientific Platform
(Vinnytsia, Ukraine)
LLC International Centre Corporative
Management (Vienna, Austria)

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ГРААЛЬ НАУКИ

№ **58** (листопад, 2025)

за матеріалами:

X Міжнародної науково-
практичної конференції

**SCIENTIFIC RESEARCHES AND
METHODS OF THEIR CARRYING
OUT: WORLD EXPERIENCE
AND DOMESTIC REALITIES**

що проводилася 14.11.2025

ГО «Європейська наукова
платформа» (Вінниця, Україна)
ТОВ «International Centre Corporative
Management» (Відень, Австрія)

Головний редактор: Танасійчук Альона Миколаївна, д-р. екон. наук, доцент (Україна)
Заступник головного редактора: Ємельянов Олександр Юрійович, д-р. екон. наук, професор (Україна)
Голова оргкомітету конференції: Голденблат Марія (Україна)
Заступник голови оргкомітету конференції: Рейчел Апаро (Австрійська Республіка)
Відповідальний секретар: Рабей Настасія Романівна (Україна)

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Квасницька Раїса Степанівна - д-р. екон. наук, професор (Україна); **Jakhongir Shaturaev** - канд. екон. наук, доцент (Республіка Узбекистан); **Бойко Світлана Василівна** - канд. екон. наук, доцент (Україна); **Заднепровська Ганна Ігорівна** - канд. екон. наук (Україна); **Занора Володимир Олександрович** - канд. екон. наук, доцент (Україна); **Маркович Ірина Богданівна** - канд. екон. наук, доцент (Україна); **Яковенко Роман Валерійович** - канд. екон. наук, доцент (Україна); **Поливана Людмила Анатоліївна** - канд. екон. наук, доцент (Україна); **Гевчук Анна Вікторівна** - д-р. екон. наук, професор (Україна); **Маслій Олександра Анатоліївна** - канд. екон. наук, доцент (Україна); **Євтушенко Наталія Миколаївна** - канд. екон. наук, доцент (Україна); **Москвічова Олена Сергіївна** - канд. екон. наук, доцент (Україна); **Ясишена Валентина Валеріївна** - д-р. екон. наук, професор (Україна); **Михайлишин Лілія Іванівна** - д-р. екон. наук, професор (Україна); **Гавриленко Наталія Вікторівна** - канд. екон. наук, доцент (Україна); **Гіулі Гігуашвілі** - д-р. екон. наук, професор (Грузія); **Тамар Макасарашвілі** - д-р. екон. наук, професор (Грузія); **Мерабі Ванішвілі** - д-р. екон. наук, професор (Грузія).

НАУКОВІ КОНСУЛЬТАНТИ:

Онїкієнко Сергій Володимирович - д-р. екон. наук, професор (Україна); **Marko Timchev** - д-р. екон. наук, доцент (Республіка Болгарія); **Khatuna Tabagari** - д-р. екон. наук, професор (Сакартвело); **Грень Лариса Миколаївна** - д-р. наук з держ. управління, професор (Україна); **Михаліцька Наталія Ярославівна** - канд. наук з держ. управління, доцент (Україна); **Ткаченко Павло Ігорович** - аспірант (Україна); **Купріянова Дарина Сергіївна** - практикуючий юрист (Польща); **Губаль Галина Миколаївна** - канд. фіз.-мат. наук, доцент (Україна); **Козуб Галина Олександрівна** - канд. техн. наук, доцент (Україна); **Козьма Антон Антонович** - канд. хім. наук (Україна); **Морозова Тетяна Василівна** - канд. біол. наук, доцент (Україна); **Купріянова Лариса Сергіївна** - канд. мед. наук, доцент (Україна); **Лисенко Дмитро Андрійович** - канд. мед. наук, доцент (Україна); **Цубанова Наталя Анатоліївна** - д-р. фарм. наук., професор (Україна); **Олійник Світлана Валентинівна** - канд. фарм. наук, доцент (Україна); **Полежаєв Юрій Григорович** - канд. наук із соц. ком., доцент (Україна); **Mukhabbat Khakimova** - д-р. пед. наук, професор (Республіка Узбекистан); **Куліченко Алла Костянтинівна** - д-р. пед. наук, доцент (Україна); **Фурман Тарас Юрійович** - канд. пед. наук, доцент (Україна); **Бажан Станіслав Миколайович** - д-р. філософії (Україна); **Ямполь Юрій Віталійович** - аспірант (Україна); **Антипова Жанна Ігорівна** - старший викладач (Україна); **Яцик Мар'яна Романівна** - канд. пед. наук, доцент (Україна); **Корбозерова Ніна Миколаївна** - д-р. філол. наук, професор (Україна); **Ковальська Наталя Аркадіївна** - канд. філол. наук, доцент (Україна); **Присяжнюк Оксана Ярославівна** - канд. філол. наук, доцент (Україна); **Мелех Галина Богданівна** - канд. філол. наук, доцент (Україна); **Корнус Анатолій Олександрович** - канд. геогр. наук, доцент (Україна); **Фомін Андрій Володимирович** - канд. іст. наук, доцент (Україна); **Рубан Микола Юрійович** - д-р. філос. з іст. та археології (Україна); **Гірна Наталія Мирославівна** - канд. іст. наук, доцент (Україна); **Устінова Ірина Ігорівна** - д-р. арх., професор (Україна); **Катерина Діденко** - канд. арх. (Україна); **Воскобойнікова Юлія Василівна** - д-р. мист. (Україна); **Крипчук Микола Володимирович** - канд. мист., доцент (Україна); **Лугова Тетяна Анатоліївна** - канд. мист., доцент (Україна).

Верстальник: Білоус Тетяна (Україна). **Дизайнер:** Казьміна Надія (Україна). **Коректор:** Дудник Григорій (Україна).

«Грааль науки» є офіційно зареєстрованим мультидисциплінарним науковим виданням з міжнародною сферою поширення, що підтримує політику відкритого доступу. **Ідентифікатор медіа R30-02704** (рішення № 430 від 22.02.2024 Національної Ради України (Польща) за питань телебачення і радіомовлення).

Наказом МОН України № 582 від 24.04.2024 виданню «Грааль науки» присвоєно Категорію Б фахових видань України з питань економіки (051 «Економіка»).

«Грааль науки» індексується в міжнародних реферативних та наукометричних базах даних:

Index Copernicus Journals Master List; «Наукова періодика України» (Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського НАН України); Національний репозитарій академічних текстів; Google Scholar; WorldCat; Open Ukrainian Citation Index; CrossRef; Mendeley; Scite; Semantic Scholar; Scilit; OpenAIRE, PubPeer.

Конференція зареєстрована УкрІНТЕІ (Посвідчення № 441 від 10.06.2025) та сертифікована Euro Science Certification Group (Сертифікат № 23069 від 14.10.2025).

За точність викладених фактів та коректність цитування відповідальність несе автор.

GRAIL OF SCIENCE : inter. scientific journal. – Vinnytsia : NGO «European Scientific Platform»; SI «Institute of Scientific and Technical Integration and Cooperation», 2025. – No 58. – 1104 p.

The publication is intended for scientists, teachers, graduate students, students, all those who seek to obtain thorough knowledge of a theoretical and applied nature.

Recommended for publication by the Academic Council of the Institute of Scientific and Technical Integration and Cooperation. Protocol № 45 from November 13th, 2025.

Editor-in-chief: Alona Tanasiichuk, D.Sc. in Economics, Associate professor (Ukraine)
Deputy editor-in-chief: Olexandr Yemelyanov, D.Sc. in Economics, Professor (Ukraine)
Chairman of the Organizing Committee: Miriam Goldenblat (Ukraine)
Deputy Chairman of the Organizing Committee: Rachael Aparo (Austria)
Responsible secretary: Nastasiia Rabei (Ukraine)

EDITORIAL BOARD:

Raisa Kvasnytska - D.Sc. in Economics, Professor (Ukraine); **Jakhongir Shaturaev** - Ph.D. in Economics, Associate professor (Republic of Uzbekistan); **Svitlana Boiko** - Ph.D. in Economics, Associate professor (Ukraine); **Hanna Zadnieprovsk** - Ph.D. in Economics (Ukraine); **Volodymyr Zanora** - Ph.D. in Economics, Associate professor (Ukraine); **Iryna Markovych** - Ph.D. in Economics, Associate professor (Ukraine); **Roman Yakovenko** - Ph.D. in Economics, Associate professor (Ukraine); **Liudmyla Polyvana** - Ph.D. in Economics, Associate professor (Ukraine); **Anna Hevchuk** - D.Sc. in Economics, Professor (Ukraine); **Oleksandra Maslii** - Ph.D. in Economics, Associate professor (Ukraine); **Nataliia Yevtushenko** - Ph.D. in Economics, Associate professor (Ukraine); **Olena Moskvichova** - Ph.D. in Economics, Associate professor (Ukraine); **Valentyna Yasyshena** - D.Sc. in Economics, Professor (Ukraine); **Liliia Mykhailyshyn** - D.Sc. in Economics, Professor (Ukraine); **Nataliia Havrylenko** - Ph.D. in Economics, Associate professor (Ukraine); **Giuli Giguashvili** - D.Sc. in Economics, Professor (Georgia); **Tamar Makasarashvili** - D.Sc. in Economics, Professor (Georgia); **Merabi Vanishvili** - D.Sc. in Economics, Professor (Georgia).

EDITORIAL CONSULTANTS:

Serhii Onikiienko - D.Sc. in Economics, Professor (Ukraine); **Khatuna Tabagari** - D.Sc. in Economics, Professor (Georgia); **Marko Timchev** - D.Sc. in Economics, Associate professor (Republic of Bulgaria); **Larysa Hren** - D.Sc. in Public administration, Professor (Ukraine); **Nataliia Mykhalitska** - Ph.D. in Public administration, Associate professor (Ukraine); **Pavlo Tkachenko** - Ph.D. student (Ukraine); **Daryna Kupriianova** - lawyer (Republic of Poland); **Halyna Hubal** - Ph.D. in Physics and Maths, Associate professor (Ukraine); **Halyna Kozub** - Ph.D. in Technical sciences, Associate professor (Ukraine); **Anton Kozma** - Ph.D. in Chemistry (Ukraine); **Tetiana Morozova** - Ph.D. in Biology, Associate professor (Ukraine); **Larysa Kupriianova** - Ph.D. in Medicine, Associate professor (Ukraine); **Dmytro Lysenko** - Ph.D. in Medicine, Associate professor (Ukraine); **Natalia Tsubanova** - D.Sc. in Pharmacy, Professor (Ukraine); **Svitlana Oliinyk** - Ph.D. in Pharmacy, Associate professor (Ukraine); **Yuriy Polyezhayev** - Ph.D. in Social Communications, Associate professor (Ukraine); **Mukhabbat Khakimova** - D.Sc. in Pedagogy, Professor (Republic of Uzbekistan); **Alla Kulichenko** - D.Sc. in Pedagogy, Associate professor (Ukraine); **Taras Furman** - Ph.D. in Pedagogy, Associate professor (Ukraine); **Stanislav Bazhan** - Doctor of Philosophy (Ukraine); **Yurii Yampol** - Ph.D. student (Ukraine); **Zhanna Antypova** - Senior Lecturer (Ukraine); **Yatsyk Mariana** - Ph.D. in Pedagogy, Associate professor (Ukraine); **Nina Korbozerova** - D.Sc. in Philology, Professor (Ukraine); **Natalia Kovalska** - Ph.D. in Philology, Associate professor (Ukraine); **Oksana Prysiashniuk** - Ph.D. in Philology, Associate professor (Ukraine); **Melekh Halyna** - Ph.D. in Philology, Associate professor (Ukraine); **Anatolii Kornus** - Ph.D. in Geography, Associate professor (Ukraine); **Andrii Fomin** - Ph.D. in History, Associate professor (Ukraine); **Mykola Ruban** - Ph.D. in History and Archaeology (Ukraine); **Nataliia Hirna** - Ph.D. in History, Associate professor (Ukraine); **Iryna Ustinova** - D.Sc. in Architecture, Professor (Ukraine); **Kateryna Didenko** - Ph.D. in Architecture (Ukraine); **Yuliia Voskoboinikova** - D.Sc. in Arts (Ukraine); **Mykola Krypchuk** - Ph.D. in Arts, Associate professor (Ukraine); **Tetiana Luhova** - Ph.D. in Arts, Associate professor (Ukraine).

Responsible for e-layout: Tetiana Bilous (Ukraine). **Designer:** Nadiia Kazmina (Ukraine). **Proofreader:** Hryhorii Dudnyk (Ukraine).

The journal «Grail of Science» is an officially registered in Ukraine multidisciplinary and internationally disseminated scientific edition that supports the policy of open access for scientific publications. **Media identifier R30-02704** (decision № 430 dated 22.02.2024 of the National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting).

By order of the Ministry of Education and Culture of Ukraine № 582 of April 24, 2024, the journal «Grail of Science» was assigned Category B of specialized publications of Ukraine on economics (051 «Economics»).

The journal «Grail of Science» is indexed in international reference and scientometric databases:

Index Copernicus Journals Master List; «Наукова періодика України» (Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського НАН України); Національний репозитарій академічних текстів; Google Scholar; WorldCat; Open Ukrainian Citation Index; CrossRef; Mendeley; Scite; Semantic Scholar; Scilit; OpenAIRE, PubPeer.

The conference is approved by UKRISTEI (Certificate № 441 dated June 10th, 2025) and certified by Euro Science Certification Group (Certificate № 23069 dated October 14th, 2025).

The author is responsible for the accuracy of the facts presented and the correctness of citations.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І.

ЗАГАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ (Категорія Б)

TRENDS AND CHALLENGES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THERMAL RESORT IN WESTERN GEORGIA Maia Azmaiparashvili, Tsitsino Davituliani	36
---	----

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ТРАНСПОРТНОЇ ГЕОГРАФІЇ Куць Н.Г.	44
--	----

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Науково-дослідна група: Шевченко М.А., Петрушин О.В., Саковський Д.О., Козачок О.Є.	51
---	----

ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ЕТИКИ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРІВ Ромашко О.М., Мірошніченко С.В.	59
--	----

РОЛЬ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ МІСТ УКРАЇНИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА РАЙОНІВ Науково-дослідна група: Павлов О.І., Павлова І.О., Самофатова В.А., Немченко В.В., Баранюк Х.О.	67
--	----

СУТНІСТЬ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ, ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ Чередніченко О.О.	78
--	----

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОНОВЛЕННЯ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА Ємельянов О.Ю.	84
--	----

РОЗДІЛ ІІ.

ПОВЕДІНКОВА ЕКОНОМІКА (Категорія Б)

FREEDOM OF WILL AND AUTOMATION OF SKILLS IN JUDO: A PHILOSOPHICAL AND PRACTICAL APPROACH Chobotko I., Chobotko M.	93
---	----

INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE INTO HIGHER EDUCATION: RISKS AND DEVELOPMENT PROSPECTS IN THE TRAINING OF ECONOMICS PROFESSIONALS Kotko Ya., Kulinich O.	99
---	----

POLITICAL THEORY & THE ELEMENT OF SURPRISE IN REVOLUTIONS: A CASE STUDY OF THE 2014 REVOLUTION OF DIGNITY IN UKRAINE Ponomarenko A., Romanova A.	109
БРЕЙНСТОРМІНГ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ Арешенкова-Левченко О.Ю.	116
НАЙЕФЕКТИВНІШІ РЕКЛАМНІ СТРАТЕГІЇ У 2025 РОЦІ: ДОСВІД УКРАЇНСЬКИХ АГЕНЦІЙ Арешенкова-Левченко О.Ю.	119
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНОГО ПІДПРИЄМСТВА Тересій О.Ю., Орлов В.М.	124
ПОВЕДІНКОВІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- АНАЛІТИЧНИХ СИСТЕМ ДЛЯ ОЦІНКИ ЯКОСТІ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В УРБОЕКОСИСТЕМАХ Козак М.І., Руда М.В.	131
ТРАНСФОРМАЦІЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ МЕДІАПЕРЕНАСИЧЕННЯ: КОНЦЕПЦІЯ АНТИБРЕНДУ ЯК НОВА СТРАТЕГІЯ ПОЗИЦІЮВАННЯ Білик І.І., Кіндій М.В., Яворівська С.А.	144

РОЗДІЛ III. ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА (Категорія Б)

PRICE FORMATION IN THE MENU OF RESTAURANT ESTABLISHMENTS Rogova N., Ishchenko N.	150
АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ТА МЕХАНІЗМИ ВІДНОВЛЕННЯ І РЕАБІЛІТАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ СМАРТ-РОЗВИТКУ Цимбалюк І.О., Савчук А.Ю., Козлюк В.О.	157
БІОМЕТАН ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ Кулініч Т.В., Михальчишена В.О.	170
ГАРМОНІЗАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У СФЕРІ ОБЛІКУ, ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ: ОСНОВНІ ПІДХОДИ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ Сьомченко В.В., Пушкар І.В., Боровіков О.І.	179
ДОСВІД ПОЛЬЩІ СТОСОВНО ОРГАНІЗАЦІЇ МОНІТОРИНГУ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Соколова К.Ю.	189

ІНВЕСТИЦІЙНО-РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ Петрушка Т.О., Гурський С.І., Петрушка К.І.	193
ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАГАТСТВОМ УКРАЇНИ Вінтоняк А.М.	198
ІННОВАЦІЙНІ РЕСУРСИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ Захарчук Є.В.	204
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ГЕЙМІФІКАЦІЇ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ Бабаєва О.В., Липовий Д.В.	212
КОРПОРАТИВНА WELL-BEING СТРАТЕГІЯ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ Лігоненко Л.О., Ковалевич В.В.	218
ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПРОЕКТНОМУ УПРАВЛІННІ ТОРГОВЕЛЬНИМ БІЗНЕСОМ Лисий І.В., Демко І.І.	230
ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗМІН НА ЗАСАДАХ ПОКРАЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ НИМИ Ємельянов О.Ю.	241
РИЗИКИ РЕЦЕСІЇ ЕКОНОМІК ПАРТНЕРІВ УКРАЇНИ Мельник Л.С.	250
СТАЛИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ПЕРЕХІД І «ЗЕЛЕНА» ВІДБУДОВА ЯК СКЛАДОВІ СТРАТЕГІЇ МІСЬКОЇ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ Шульга О.В.	254
ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ОБ'ЄКТІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА ЧЕРЕЗ ІННОВАЦІЙНЕ ТЕХНОЛОГІЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ Подольак В.М.	269

РОЗДІЛ IV.

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА, МАТЕМАТИЧНІ І ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ МЕТОДИ ЕКОНОМІКИ (Категорія Б)

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN FINANCIAL RESEARCH: TRANSFORMING METHODOLOGIES, ENSURING TRANSPARENCY, AND BUILDING ETHICAL FOUNDATIONS Rudevska V., Cherkasova V.	274
---	-----

ANALYSIS OF RISKS AND MECHANISMS FOR IMPROVING BUSINESS MANAGEMENT IN THE REAL ESTATE SECTOR Fedoriv D., Perovich L., Bodnaruk I.	280
ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІТ-ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ Загорецький Л.Ю., Бутинський Д.В.	286
КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНИЙ АНАЛІЗ ФЛУОРЕСЦЕНЦІЇ БУКОВИХ ЛІСІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ПІВНІЧНЕ ПОДІЛЛЯ» Науково-дослідна група: Петрушка І.М., Мокрий В.І., Арустамян Е.М., Паньковська Г.П., Сомаєв Г.В.	297
МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ ІКТ-ІНТЕГРАЦІЇ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ Кривов'язюк І.В., Рудь Н.Т.	305
МОДЕЛЮВАННЯ КРЕДИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ЗАСОБАМИ EXCEL ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНИХ РІШЕНЬ Данько Т.І., Яворська А.В.	312
ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В ЦИФРОВІЙ ТРАНСФОРМАЦІЇ Мілютін О.О.	321
СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ДОВКІЛЛЯ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ Мороз О.І., Кузь О.Н.	324
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕС-СТРУКТУР В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ Гавриляк А.С., Данилович Т.Б.	330
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ КЛАСТЕРНОГО АНАЛІЗУ ПІДПРИЄМСТВ З МЕТОЮ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЄКТУ Кабаченко Д.В.	338
ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА: ТРАНСФОРМАЦІЯ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ І ГЛОБАЛЬНИХ РИНКІВ Науково-дослідна група: Мірошніченко І.П., Єсаян А.А., Дячек В.В., Заславська М.С.	356
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, ЗВІТНОСТІ ТА ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ Будько О.В., Бондаренко М.А.	364

РОЗДІЛ V. ТЕОРІЇ МІКРО-, МАКРО-, РЕГІОНАЛЬНОЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ (Категорія Б)

EVOLUTION OF MULTILATERAL COOPERATION Radziyevska S.	370
METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE POTENTIAL OF AN ENTERPRISE IN BUSINESS PLANNING Kovshun N., Solodkyy V., Fedorchuk Yu.	383
АНАЛІЗ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГРОМАД І ТЕРИТОРІЙ В ТУРБУЛЕНТНИХ УМОВАХ: ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД Крамський С.О., Захарченко О.В.	389
ВИДИ СЕРТИФІКАЦІЇ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ Степасюк Л.М., Ященко А.С.	401
ВПЛИВ ВІЙСЬКОВО ІНДУКОВАНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ НА СТРУКТУРНІ ДИСБАЛАНСИ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ Герасимів З.М., Герчанівська С.В., Федуняк І.О.	409
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ЧИННИК ЗМІНИ СТРУКТУРИ ТА МЕХАНІЗМІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ Баула О.В., Солов'єнко Д.В.	418
ЕКОНОМІКА МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ: РЕТРОСПЕКТИВА І ПЕРСПЕКТИВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В КООРДИНАТАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ, ТРАНСПОРТНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ Білоцерківець В.В., Кошевий М.В.	425
ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ 2025 РОКУ У ПЛОЩИНІ ВІДНОСИН ІЗ США Мельник Л.С., Бойко М.Д.	433
ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ І РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ Болдовська К.П., Хорошилова І.О.	437
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗЕРВІВ ЗРОСТАННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА Дідур К.М., Голядинець В.А.	444
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ У ВІДНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА ПАТ «ЗАВОД ПІВДЕНКАБЕЛЬ» Ярмак О.В., Сєроштан Д.А.	459

МОНІТОРИНГ СУЧАСНОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПОРТОВОЇ ГАЛУЗІ НАЦІОНАЛЬНА І СВІТОВА ПРАКТИКА В УМОВАХ БЕЗПЕКОВИХ ЗАГРОЗ	
Дарушин О.В.	465
ОПТИМІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ МСБ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: РОЗРОБКА КОМПЛАЄНС-ОРІЄНТОВАНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ГРАНТАМИ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ВЕТЕРАНСЬКОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	
Кулініч Т.В., Демський Н.О.	475
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БІЗНЕСУ	
Свергун І.М., Сосновський Г.Ю., Хаустова Є.Б.	490
ПЕРСПЕКТИВИ І РИЗИКИ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	
Мірзоєва Т.В., Нагорний В.В.	505
РОЛЬ КРЕДИТУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЛІКВІДНОСТІ, КОНТРАКТНОЇ ЗДАТНОСТІ, МІЖНАРОДНОЇ ТОРГОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	
Яворська Н.П., Ніколаєв А.С.	510
СТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ ВТРАТ У ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ЛАНЦЮГАХ	
Яворська Н.П., Гоголевський Р.Р.	520

РОЗДІЛ VI. ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: МЕНЕДЖМЕНТ В КРИЗОВИХ УМОВАХ	
Ворошилова Г.О., Гришко Д.Р.	531

РОЗДІЛ VII. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА; ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІК І АУДИТ

СТАТТІ

CHALLENGES AND PROSPECTS OF GREEN FINANCING IN MODERN GEORGIA	
Nanuli Kokashvili, Maka Sosanidze	535

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ РОЗПОДІЛУ ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ НА ОСНОВІ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСЛУГ Сук П.Л.	541
--	-----

РОЗДІЛ VIII. МАРКЕТИНГОВА ТА ЛОГІСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

СТАТТІ

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СУЧАСНОМУ B2B МАРКЕТИНГУ Горецький С.В., Петрова І.Л.	548
ПЕРЕБУДОВА ЛОГІСТИЧНИХ ЛАНЦЮГІВ В УКРАЇНІ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ Короткий Б.В.	558
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО БРЕНДИНГУ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ Терент'єва Н.В., Бабешко В.О.	566

РОЗДІЛ IX. МЕНЕДЖМЕНТ, ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

СТАТТІ

МЕТОДОЛОГІЯ АДАПТАЦІЇ ОФІСНИХ ПРОСТОРІВ ДО ГІБРИДНИХ МОДЕЛЕЙ РОБОТИ В УМОВАХ ПОСТКОВІДНОГО ПЕРІОДУ ТА ВОЄННОГО СТАНУ Самолук О.Л.	574
---	-----

РОЗДІЛ X. СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

SOSIAL MÜHİT YENİYETMƏLƏRDƏ DEVIANT DAVRANIŞIN MEYDANAGƏLMƏ FORMALARINA VƏ SƏVİYYƏLƏRİNƏ TƏSİR AMİLİ KİMİ Azadəliyeva Şiruyə Məhəmmədəli	589
---	-----

РОЗДІЛ XI. ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

СТАТТІ

МАТРИЦЯ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РИЗИКІВ У
НАДАВАЧІВ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ
Поляков О.П.595

МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ОРГАНІЗОВАНИХ ГРУП У СФЕРІ НАРКОТИКІВ
Кішкінова К., Крайнова Ю.601

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ
ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В РАМКАХ
ОПЕРАТИВНО РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
Науково-дослідна група:
Виришев О.С., Кузіна В.О., Ігнат'єв К.А., Звегінцев М.І.,
Кисельов А.О.608

ПРОТИДІЯ ПІДРОЗДІЛАМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ЗБРОЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
Шаровський Д., Ковратенко А., Нємцов В.615

СПЕЦІАЛЬНИЙ ТРИБУНАЛ ЩОДО ЗЛОЧИНУ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ:
ПРАВОВІ ЗАСАДИ, ПОВНОВАЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
Серватюк Л.В., Мостова К.В.623

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА: АНАЛІЗ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ АДАПТАЦІЇ
Турчин Д.М.629

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ
ЗАСОБІВ
Ковалевська Д., Гороховська В.636

ТЕХНІЧНА АІ-ТВОРЧІСТЬ: ПРАВОВІ ВИКЛИКИ
Науково-дослідна група:
Кірін Р.С., Петренко В.О., Пащенко О.А., Хоменко В.Л.643

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

АВТОНОМІЯ ОСОБИ ТА ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я: ПРАВОВІ МЕЖИ
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ВАКЦИНАЦІЇ
Шутова О.С.655

ПРАВОМІРНІСТЬ ДЕНОНСАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ І ПОРЯДОК
НАБУТТЯ НЕЮ ЧИННОСТІ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ
Кондюк В.І.657

РОЗДІЛ XII. ІНСТИТУТ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СУДОВА СИСТЕМА ТА НОТАРІАТ

СТАТТІ

- ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ
Прокопець К.О., Павлієнко В.О., Кисельов А.О.660
- ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ЗАНЯТТЯ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ
Лопасєва О.М.667
- ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: НАПРЯМИ ПОСИЛЕННЯ СПРОМОЖНОСТЕЙ ОРГАНІВ ПРАВОПОРЯДКУ
Шамара О.В.675
- ОСОБЛИВОСТІ ВЧИНЕННЯ КІБЕРЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
Науково-дослідна група:
Смірнов Д.М., Білий А.Д., Гончаренко Р.В., Куковиця Д.В.688
- ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ І ПРЕКУРСОРІВ
Нечаєва К.С., Дрофич Ю.В.696
- СУДОВА ПРАКТИКА ТА ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ПІДХОДІВ ДО БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН
Хобот В.В., Дрофич Ю.В.703
- СУЧАСНА ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЇЇ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
Сільченков Д.Д., Тисовський І.О., Кисельов А.О.709

РОЗДІЛ XIII. ВОЄННІ НАУКИ, НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

СТАТТІ

- АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВЕДЕННЯ НАСТУПАЛЬНИХ ДІЙ (ОПЕРАЦІЙ) ВІЙСЬКОВИМИ ФОРМУВАННЯМИ ЗС РФ ЗА ДОСВІДОМ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
Мацей Д.М., Столярук В.П., Лихольот О.В.722

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ НЕКЕРОВАНИХ РЕАКТИВНИХ
СНАРЯДІВ КАЛІБРУ 122 МІЛІМЕТРІВ ЯК ЄДИНОГО НОСІЯ ДЛЯ
АРТИЛЕРІЙСЬКИХ СНАРЯДІВ ТА МІНОМЕТНИХ МІН

Науково-дослідна група:

Комаров В.О., Сайко В.Г., Коломійцев О.В., Філіппенков О.В.,
Кулешов О.В., Павлій В.О., Балабуха О.С., Клівець С.І., Поринос Є.О.,
Шупило Р.М., Співак Т.А., Фелді С.Ф., Кулешова Т.В. 734

РОЗДІЛ XIV.

ПОЖЕЖНА ТА ЦИВІЛЬНА БЕЗПЕКА

СТАТТІ

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ФОТОПЛЕТИЗМОГРАФІЧНИХ ДАТЧИКІВ У
ПРОЦЕСАХ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ-ПОЖЕЖНИКІВ

Оскерко С.В. 754

РОЗДІЛ XV.

БІОЛОГІЯ ТА БІОТЕХНОЛОГІЇ

СТАТТІ

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЗАПАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ ШИЙКИ МАТКИ ТА СТАНУ
МІКРОФЛОРИ ПІХВИ. ЦИТОЛОГІЧНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ

Дроздовська М.С., Мотузюк О.П. 766

ОПТИМІЗАЦІЯ МІКРОКЛОНАЛЬНОГО РОЗМНОЖЕННЯ МАЛИНИ

Кирпичова Д.О. 770

РОЗДІЛ XVI.

ЕНЕРГЕТИКА ТА ЕНЕРГЕТИЧНЕ МАШИНОБУДУВАННЯ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ТЕХНОЛОГІЧНО-НОРМАТИВНА ОПТИМІЗАЦІЯ ЕНЕРГОСПОЖИВАННЯ НА
МОРСЬКОМУ ТРАНСПОРТІ

Булгаков М.П. 776

РОЗДІЛ XVII.

КОМП'ЮТЕРНА ТА ПРОГРАМНА ІНЖЕНЕРІЯ

СТАТТІ

ВИКОРИСТАННЯ ОДНОПЛАТНИХ КОМП'ЮТЕРІВ ДЛЯ СИСТЕМ
РОЗПІЗНАВАННЯ ОБ'ЄКТІВ

Гузинець Н.В. 779

МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ КІБЕРІНЦЕДЕНТІВ У КРИТИЧНІЙ ІНФРАСТРУКТУРІ Дудинець Д.О.	785
--	-----

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДОЛОГІЙ СТРУКТУРНОГО ТА ОБ'ЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПРОЕКТУВАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Мамон О.В.	789
---	-----

ПРОЕКТУВАННЯ ГІБРИДНОЇ E2EE-АРХІТЕКТУРИ ДЛЯ ВЕБ-СИСТЕМ ОБМІНУ ПОВІДОМЛЕННЯМИ НА ОСНОВІ HPKE ТА DOUBLE RATCHET Чаюк С.О.	796
---	-----

РОЗРОБКА ХМАРНОЇ SAAS-ПЛАТФОРМИ НА ОСНОВІ МІКРОСЕРВІСІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФРАГМЕНТАЦІЇ В ІНТЕРНЕТІ РЕЧЕЙ Козлюк І.Ю.	803
---	-----

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АЛГОРИТМІВ ЗАМІЩЕННЯ КЕШУ LRU ТА MRU У ВЕБСИСТЕМАХ Воронін Д.О.	808
---	-----

РОЗДІЛ XVIII. СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ, МОДЕЛЮВАННЯ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

КРИТИЧНИЙ ПОГЛЯД НА ВИКОРИСТАННЯ ОНТОЛОГІЙ В СИСТЕМАХ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ: ПОШУК ПРАКТИЧНОГО БАЛАНСУ Карпов І.А., Бігун Р.Р.	811
---	-----

РОЗДІЛ XIX. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СИСТЕМИ

СТАТТІ

DEVELOPMENT OF A RECOMMENDATION SYSTEM FOR VIDEO GAMES Kozakov M.	814
---	-----

АНАЛІЗ ЕТАПІВ ТА СПЕЦИФІКИ ПРОЦЕСУ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ AI-АСИСТЕНТІВ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ПРОВЕДЕННЯ ОНЛАЙН-ЗУСТРІЧЕЙ Науково-дослідна група: Лисий Д.В., Рудніченко М.Д., Шibaєва Н.О., Петров І.М., Шведов Д.О., Отрадська Т.В.	820
--	-----

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТАМОДЕЛЕЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ТОЧНОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ ЦІН НА ОБ'ЄКТИ НЕРУХОМОСТІ Захаренко І.Ю.	829
--	-----

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ СИГНАЛІВ ЯК МАТЕРІАЛЬНИХ НОСІЇВ ДАНИХ В КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖАХ, ОСНОВАНИХ НА ВИКОРИСТАННІ ЛАЗЕРНОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ	
Науково-дослідна група:	
Коломійцев О.В., Любченко О.В., Олійник Ю.В., Урсакий Ю.Ф., Храпач Д.О., Богдан С.І., Дмитрієнко О.А., Кацуба Р.М. Панченко В.І., Сургай В.І., Шутько К.В., Шульга І.С.	839
ПІДХІД ЩОДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ОПЕРАТОРА В СКЛАДНІЙ ЕРГАТИЧНІЙ СИСТЕМІ	
Науково-дослідна група:	
Коломійцев О.В., Борозенець І.О., Осієвський С.В., Катунін А.М., Колодій О.П., Коваль В.В., Кібальник В.М., Соловйов А.А., Павлій Л.В., Пальчиков В.В., Джуманязов Ю.У., Трифоненко К.Ю.	852
СУЧАСНІ МЕТОДИ ФІШИНГУ ТА СПОСОБИ ПРОТИДІЇ	
Науково-дослідна група:	
Радзівілов Г.Д., Артющик А.Б., Сайко В.Г., Комаров В.О., Склярів О.В., Медведь Ю.Г., Радченко М.М., Тітаренко А.В., Бондаренко О.Є., Гетьман А.В.	868

РОЗДІЛ XX. ТРАНСПОРТ ТА ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

СТАТТІ

АНАЛІЗ ВПЛИВУ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ НА МОРІ НА РОЗВИТОК БОРТОВИХ СИСТЕМ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗІТКНЕННЯ	
Мітін Ю.О.	881
ДОСЛІДЖЕННЯ БАГАТОРІВНЕВИХ ПАРКІНГІВ	
Трошин М.Ю., Кислиця Л.В., Пушкеш О.П.	884
ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЬКИХ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ВУЗЛІВ В РІЗНИХ РІВНЯХ	
Трошин М.Ю., Карасьов Г.Г., Пишний М.С.	889

РОЗДІЛ XXI. ФІЛОЛОГІЯ ТА ЖУРНАЛІСТИКА

СТАТТІ

WAYS TO DETERMINE THE CONTEXT IN THE TRANSLATION PROCESS	
Guliyeva Irada Tofig	894
ФІЛОСОФСЬКІ МЕТАФОРИ (НЕ)БУТТЯ В ПОЕМІ ПАРМЕНІДА «ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ»	
Поліщук А.С.	898

ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРАНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ПЕРЕКЛАДУ КУЛЬТУРНО МАРКОВАНИХ ТЕКСТІВ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ Савчук Т.С.	906
--	-----

ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕЙКТИЧНИХ ЗАСОБІВ В ОПТАТИВНІЙ МОДАЛЬНОСТІ Лимаренко О.А., Біціллі А.Г.	911
---	-----

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ В ІНШОМОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ Швайко А.О.	918
--	-----

СТАНОВЛЕННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ: МОВЛЕННЄВА ТА КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ Кирилюк К.О.	922
--	-----

РОЗДІЛ XXII. ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ

СТАТТІ

ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ПАТРІОТИЗМУ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ Шморгун О.О.	925
--	-----

РОЗДІЛ XXIII. ПЕДАГОГІКА ТА ОСВІТА

СТАТТІ

ВИКЛИКИ У РОЗВИТКУ УСНОГО МОВЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ТОЧКА ЗОРУ СТУДЕНТІВ ЗВО Бабушко С.Р., Соловей Л.С., Рекус Н.М.	937
--	-----

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДЛЯ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З МАТЕМАТИКИ Сірант Н.П., Гаврон М.Я.	945
---	-----

ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЯК НАПРЯМОК СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ Тимошенкова Ю.М., Носова Л.М.	949
---	-----

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЗА КОРДОНОМ Чекаль Л.А., Пан Хсяо Лін	956
--	-----

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ЕКОЛОГО-ПРИРОДНИЧОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ НА МЕЖІ ДОШКІЛЬНОГО І МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ГРИ	
Кудикіна Н.В., Романенко Л.В.	962

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

THE IMPORTANT ROLE OF ENGLISH LANGUAGE LESSONS IN THE DYNAMIC DEVELOPMENT OF OUR COUNTRY AND THE INTERNATIONAL SPHERE	
Suleymanova Leyla Qabil	973
TRANSFORMATION AND INNOVATIVE EDUCATION OF UNIVERSITIES IN THE INFORMATION SOCIETY	
Rustamova N.	975
ІНТЕГРОВАНІ ЗАВДАННЯ В НАВЧАННІ ХІМІЇ УЧНІВСТВА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
Коршевнік Т.В.	977
ПРАВОВА ОСВІТА І ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ТОТАЛІТАРНОЇ ІДЕОЛОГІЇ ТА ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В УКРАЇНІ	
Вилков С.В.	979
РОЛЬ SOFT SKILLS У СУЧАСНІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ	
Шумило М.Ю.	982

РОЗДІЛ XXIV. ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІАТРІЯ

СТАТТІ

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ	
Козирєва Г.Ю.	985
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПРОЯВІВ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У КОМБАТАНТІВ ТА ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ ІЗ ЗАЛЕЖНІСТЮ ВІД АЛКОГОЛЮ ПІД ВПЛИВОМ ЛІКУВАННЯ	
Маркозова Л.М., Мінко О.І., Хижняк І.Ю.	991
ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ЗБЕРЕЖЕННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ДРУЖИН ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Вахнова І.Е.	999
ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ КЛІНІЧНО ЗНАЧУЩИХ ОЗНАК ДЕПРЕСІЇ У ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ТРИВАЛОГО ВОЄННОГО СТАНУ	
Герасимова К.М.	1003
РЕФЛЕКСИВНІСТЬ У КОНТЕКСТІ РЕСУРСНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	
Яворська-Ветрова І.В.	1008

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ПСИХОТИЧНИЙ РІВЕНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК ФАКТОР ДЕЗІНТЕГРАЦІЇ ДОСВІДУ ВТРАТИ Матюніна Д.С.	1014
--	------

РОЗДІЛ XXV. МЕДИЧНІ НАУКИ ТА ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я

СТАТТІ

THE IMPORTANCE OF THE PAI-1 5G/4G POLYMORPHISM IN SPONTANEOUS ABORTION Loskutova T.	1018
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ БАЛЬНЕОТЕРАПІЇ БОРНИМИ СЕРЕДНЬОМІНЕРАЛІЗОВАНИМИ ХЛОРИДНИМИ НАТРІЄВИМИ ВОДАМИ У ПАЦІЄНТІВ ХВОРИХ НА ПСОРИАЗ Науково-дослідна група: Польщакова Т.В., Балашова І.В., Волянська В.С., Гуца С.Г.	1024
ТАКТИКА ЛІКУВАННЯ ПОЄДНАНИХ ПЕРЕЛОМІВ П'ЯТКОВОЇ КІСТКИ ТА ХРЕБТА Бодня О.І., Чуйко Ю.М., Топор В.П.	1029

РОЗДІЛ XXVI. ІСТОРІЯ, АРХЕОЛОГІЯ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЯ

СТАТТІ

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕЖ ТРИВАЛОСТІ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ НА ОСНОВІ МІФІВ РІЗНИХ НАРОДІВ Кияшко С.С., Калінін І.М.	1040
---	------

РОЗДІЛ XXVII. АРХІТЕКТУРА ТА БУДІВНИЦТВО

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ACHIEVEMENTS AND CHALLENGES OF IMPROVING THE STATE LAND CADASTRE IN UKRAINE Malashevskiy M., Malashevskaya O., Tarnopolskiy Ye.	1050
ПЕРЕДУМОВИ І ОБГРУНТУВАННЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ «ОБЛАСНОГО ОНКОЛОГІЧНОГО ЦЕНТРУ» В ХАРКОВІ Крейзер І.І., Чуб О.М.	1053
ТИПОВІ ГУРТОЖИТКИ 60–80-Х РОКІВ ЯК ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО МОЛОДІЖНОГО ЖИТЛА Пуйов В.А., Сільник О.І.	1056

РОЗДІЛ XXVIII. КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО

СТАТТІ

МЕТАМОДЕРНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ В АКОРДЕОННОМУ
МИСТЕЦТВІ СУЧАСНОСТІ
Гільченко П.П. 1059

ПРОДЮСУВАННЯ В ПЕРФОРМАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ В УМОВАХ
ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ
Білан В.В., Громадський Р.А., Ялоха Т.О. 1065

СЛОВО І ФОРМА: КУЛЬТУРА КОМУНІКАЦІЇ В ТИПОГРАФІЧНОМУ
ДИЗАЙНІ
Ісмайлова М.С. 1075

СУЧАСНА МАЛА ПЛАСТИКА В КАБІНЕТНОМУ ІНТЕР'ЄРІ: ХУДОЖНІ
ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЛЬ КОЛЬОРОВОЇ ПАТИНИ
Глухенький І.І. 1079

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

КОНЦЕПТ-АРТ ХХ І ХХІ СТОЛІТЬ: ПОРІВНЯННЯ КОМПОЗИЦІЙНИХ РІШЕНЬ
Шапор П.В. 1084

ПРОВІДНІ ХУДОЖНІ ШКОЛИ ТА МАЙСТРИ УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПИСУ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.
Шишлюк Є.Г., Ситник В.С. 1087

РОЗДІЛ XXIX. ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОЛОГІЯ

СТАТТІ

ВРАЗЛИВІСТЬ РЕСУРСІВ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ВОЛИНИ ДО ЗМІН
КЛІМАТУ
Тарасюк Н.А., Стельмах В.Ю., Теребейчик І.В. 1091

ЛІТОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПОХОДЖЕННЯ ТРАВЕРТИНІВ,
ВИКОРИСТАНИХ ПРИ БУДІВНИЦТВІ ЗАМКОВОЇ КАПЛИЦІ СВЯТОЇ
ТРИЦІ В БЕРЕЖАНАХ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ
Борняк У.І., Мельник В.А. 1099

Список використаних джерел:

- [1] Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York, NY: W. H. Freeman.
- [2] Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- [3] Cross, S. E., & Markus, H. R. (1994). Self-schemas, possible selves, and competent performance. *Journal of Educational Psychology*, 86(3), 423–438. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.86.3.423>
- [4] Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York, NY: Springer. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- [5] Hofstede, G. (1986). Cultural differences in teaching and learning. *International Journal of Intercultural Relations*, 10(3), 301–320. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(86\)90015-5](https://doi.org/10.1016/0147-1767(86)90015-5)
- [6] Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66(4), 543–578. <https://doi.org/10.3102/00346543066004543>
- [7] Zimmerman, B. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 82–91. <https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1016>

SOCIO-PEDAGOGICAL FEATURES OF STUDYING ABROAD

Liudmyla Chekal

Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor of the Department of social work and rehabilitation
National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine, Ukraine

Pan Hsiao Lin

Postgraduate student, Faculty of Humanities and Pedagogy
National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine, Ukraine

Summary. In this article the pedagogical, psychological and socio-cultural factors and features of studying abroad are examined. The study hypothesizes that a liberal, supportive, and adaptive learning environment has a significant impact on the self-efficacy of foreign students. A description of the plan for the empirical component of this research is presented, covering the research design, sample and participant recruitment procedures, measurement instruments, data collection process, data analysis, as well as ethical aspects and measures for ensuring research quality.

Keywords: educational environment; academic mobility; self-efficacy; psychological context; sociological approaches; international education; cultural adaptation; social integration.

DOI 10.36074/grail-of-science.14.11.2025.118

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ЕКОЛОГО- ПРИРОДНИЧОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ НА МЕЖІ ДОШКІЛЬНОГО І МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ГРИ

Кудикіна Надія Василівна

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і психології дошкільної та початкової освіти

КЗ КОР «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж»,
Україна

Романенко Людмила Віталіївна

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри початкової освіти

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Анотація. У статті проаналізовано дослідження з проблеми формування відповідальної еколого-природничої поведінки у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку; розкрито сутність понять «відповідальність», «поведінка»; «відповідальна еколого-природнича поведінка». Обґрунтовано основні педагогічні позиції щодо використання гри у формуванні відповідальної еколого-природничої поведінки старших дошкільників та учнів першого класу. До них належать: необхідність збагачення ігор пізнавальним змістом еколого-природничої спрямованості через екскурсії, прогулянки у природному довкіллі, читання дитячої художньої літератури, бесіди за їх змістом, перегляд тематичних ілюстрацій, відеофільмів та ін.; врахування психологічної структури ігрової діяльності, яка розглядається як системно організована сукупність взаємопов'язаних та взаємозалежних компонентів (мотиваційно-цільовий, змістовий, процесуально-операційний, контрольно-оцінний і результативний); розуміння керівництва грою як процесу взаємопов'язаної активності дитини та педагога. У такому разі керівництво ігровою діяльністю має системну організацію бінарного характеру – один її блок репрезентує діяльність дітей, інший – діяльність педагога; опора на класифікацію ігор, яка передбачає поділ всіх дитячих ігор на дві системоутворюючі групи – творчі та ігри за готовими правилами. За традицією другу групу ігор ще називають скорочено: ігри за правилами; свідомо конструювати методику педагогічного керівництва іграми різних видів, оскільки вона має суттєві відмінності залежно від видової приналежності гри (особливістю методики керівництва творчими іграми є залучення опосередкованих прийомів педагогічного впливу, а специфіка методики керівництва іграми за правилами полягає в опорі педагога на заохочення дітей до виконання правил конкретної гри та

контроль за їх дотриманням); організацію розвивально-виховного ігрового середовища; цілеспрямоване впровадження ігор різних видів у цілісний освітній процес.

Ключові слова: діти старшого дошкільного віку; учні першого класу, відповідальність, відповідальна екологічна та природничка поведінка, гра; психологічна структура ігрової діяльності; класифікація ігор; специфіка управління різними видами ігор.

Постановка проблеми. Освіта, як сфера соціальної практики, прагне конструктивно впливати на розв'язання актуальних питань соціуму, що потребують свого вирішення. Екологічні тенденції, які спостерігаються протягом останніх років, посилюють увагу суспільства загалом до природного середовища, в якому існує людина, та екологічних проблем, зумовлених її поведінкою в природному довкіллі. На сьогодні вже аксіомою є думки В. Вернадського про вбудованість людини, її соціально-культурного буття в космопланетарну організованість життя, в біосферу. Людина не може бути фізично від неї незалежною ні на жодну хвилину. Біосфера – необхідне середовище існування людини, водночас поведінка людини в природному довкіллі стає найважливішим фактором стану позитивних або негативних змін у природі, отже сама людина породжує екологічні проблеми. В. Вернадський вказує на необхідність уникнення глобальної екологічної кризи та наголошує на відповідальності людей за свою поведінку в природному довкіллі перед нащадками та перед усім живим світом планети. Відтак перед освітою постає невідкладне завдання формувати у підростаючого покоління свідоме ставлення до природи як універсальної і унікальної цінності, розуміння відповідальності за свої вчинки у природному довкіллі.

У світлі сучасних екологічних проблем загальнопланетарного масштабу домінантою освітнього процесу закладів дошкільної освіти та початкової школи виступає завдання формування особистості, для якої є характерним активно позитивне ставлення до природного довкілля, тобто яка відповідально, дбайливо-конструктивно та бережливо ставиться до природи. У цьому контексті особливого значення набуває виховання у підростаючого покоління основ екологічно відповідальної поведінки дітей у природному довкіллі.

Процес виховання еколого-природничої відповідальності особистості є тривалим у часі, проте увагу освітян привертає старший дошкільний та початок шкільного віку, оскільки цей відтинок особистісного становлення вирізняється своєю своєрідністю і саме в цей період, коли закладаються базові моральні цінності, у дітей формуються основи відповідальної поведінки в соціальному

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що безпосередньо екологічному вихованню дітей дошкільного та молодшого шкільного віку присвячені не надто чисельні дослідження, проте його різні аспекти знайшли відображення у процесі дослідження різноманітних питань виховання у виокремлений нами та суміжні вікові періоди.

Т. Байбара, Т. Мантула, Н. Лисенко, Н. Коваль, З. Плохій, Н. Пустовіт, Т. Пушкарьова та ін.) піднімають проблему формування екологічного мислення дітей на основі холістичного (цілісного) підходу до пізнання природи. О. Біда, К. Гуз, В. Ільченко працювали над когнітивними аспектами формування екологічної свідомості. Л. Шаповал досліджувала проблему екологічного виховання молодших школярів у процесі вивчення природознавчих предметів.

Теоретичне обґрунтування основ формування цілісності знань школярів про живу природу презентує А. Степанюк. По суті, йдеться про поєднання чуттєвого і раціонального, духовно-практичного і теоретичного пізнання природи та ставлення людини до неї як до беззаперечної цінності. [7]

У дисертації «Виховання моральних цінностей молодших школярів у педагогічній спадщині В. Сухомлинського» торкається деяких питань екологічного виховання А. Семез. Питання впливу позаурочної діяльності на моральне виховання досліджувала О. Матвієнко. Формування моральних потреб особистості молодшого школяра досліджувала О. Романченко[1].

Н. Стаднік наголошує на актуальності виховання відповідальності в дітей шестирічного віку у взаємодії сім'ї і школи. Авторкою уточнено сутність відповідальності стосовно дітей шестирічного віку, наголошено, що передумови виховання в них цієї особистісної якості зумовлені психофізіологічними особливостями дітей шестирічного віку. Науково на думку Н. Стаднік, структурні компоненти вихованості у шестирічних учнів відповідальності складають когнітивний, емоційно-мотиваційний, діяльнісний. Визначено критерії і показники їх оцінювання. Дослідницьким шляхом виявлено педагогічні умови виховання в шестирічних учнів відповідальності у взаємодії сім'ї і школи [8].

Взаємозв'язок між екологічною діяльністю та екологічно мотивованою поведінкою старших дошкільників розглядає В. Трубник [9].

У всіх психолого-педагогічних дослідженнях дошкільний та молодший шкільний вік однозначно розглядаються як чутливий період для формування основ різноманітних особистісних якостей, зокрема й відповідальності (Т. Алексеєнко, Н. Басюк, Н. Бібік, І. Карабаєва, В. Киричок, О. Скрипченко, Н. Стаднік та ін.). Спираючись на дослідження Т. Фасолько відзначимо, що основними причинами виникнення суперечностей у розвитку відповідальності дітей на межі дошкільного та молодшого шкільного віку є неадекватність усвідомлення ними власних переживань й оцінки результатів їхньої поведінки значущими дорослими, наявність розбіжностей між усвідомленням необхідності бути відповідальними і невмінням діяти відповідним чином, між прагненням до відповідальності та обмеженими віковими можливостями, недостатньою підготовленістю до її прояву. Проте характерні для дітей досліджуваної вікової групи особливості створюють сприятливі передумови для виховання у них відповідальності як моральної якості.

Хоча здійснені дослідження і складають значний науковий доробок, однак далеко не всі аспекти виховання у дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку відповідальної еколого-природничої поведінки знайшли в них цілісне і достатньо повне відображення. Особливу увагу привертає той факт, що специфічною віковою рисою старших дошкільників та учнів перших класів початкової школи є прагнення до ігрової діяльності, яка водночас суттєво впливає на результативність виховання дітей досліджуваної вікової групи (Н. Бібік, І. Карабаєва, Н. Кудикіна, О. Савченко, Н. Стаднік). Водночас педагогічна практика свідчить, що в освітньому процесі із формування відповідальної еколого-природничої поведінки педагоги не часто свідомо і цілеспрямовано

використовують гру, отже вікові потреби дітей старшого дошкільного віку та учнів першого класу початкової школи в ігровій діяльності частково ігноруються, а результати виховання знижуються.

Мета дослідження – обґрунтувати доцільність використання ігрової діяльності у процесі формування основ відповідальної еколого-природничої поведінки у дітей на межі дошкільного і молодшого шкільного віку.

Визначена мета зумовила постановку таких **завдань**:

- проаналізувати дослідження з проблеми формування відповідальної еколого-природничої поведінки у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку ;

- розкрити сутність понять «відповідальність», «поведінка»; «відповідальна еколого-природнича поведінка»;

- обґрунтувати основні педагогічні позиції щодо використання гри у формуванні відповідальної еколого-природничої поведінки старших дошкільників та учнів першого класу.

Виклад основного матеріалу. Аналіз стану вивченості питань про формування відповідальності як особистісної якості свідчить про значну увагу вчених до цієї проблеми, що знайшло відображення у роботах методологічного та теоретичного рівня. На методологічному рівні проблема відображена в працях філософів античності, Середньовіччя, сучасних українських філософів (Аристотель, Платон, Плутарх, Сократ, Іоан Златоуст, Тома Аквінський, Г. Сковорода, В. Вернадський, О. Хома, А. Баумейстер, А. Єрмоленко, В. Турчиновський, І. Іваненко, В. Циба та ін.). Розглядаючи проблему відповідальності в суспільно-історичному контексті, філософи пов'язують її з практикою людських взаємин та із різноманітною діяльністю людини.

Аналіз проблеми формування відповідальної еколого-природничої поведінки у дітей передусім переконав нас у тому, що теоретичну основу дослідження складають філософські положення про соціальну сутність людини, про відповідальність як дію у межах внутрішньої свободи, про свободу вибору як вираження морально-духовного ядра особистості. Відповідальність характеризується як особистісна якість людини, що усвідомлено керується моральними нормами у власній поведінці, має почуття морального обов'язку, коли вимоги до неї стають її внутрішніми вимогами до самої себе.

Формування моральної свідомості, яка є однією із складових еколого-природничої відповідальності особистості, стало об'єктом вивчення вітчизняних і зарубіжних психологів (Г. Балл, І. Бех, Л. Виготський, Г. Костюк, Б. Ломов, С. Рубінштейн, В. Семіченко, Д. Узнадзе ; Д. Б'юджентал, Л. Кольберг, А. Маслоу, Р. Мей, К. Роджерс, В. Франкл, Ш. Шустерта ін.). На основі вивчення результатів психологічних досліджень (Л. Виготський, О. Запорожець, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Г. Костюк та ін.), наукове обґрунтування здобуло положення про формування особистості у єдності пізнання, спілкування і діяльності.

Деякі аспекти формування відповідальності у дітей різного віку знайшли відображення у сучасних наукових дослідженнях Т. Гаєвої, Т. Колесіної, М. Левківського, А. Лопуховської, Т. Морозкіної, М. Савчина, І. Уледової. У їх змісті розкриваються психологічні механізми формування у дітей різного віку

відповідальності, яка оцінюється як особливий мотив людських вчинків, смисловий принцип регуляції поведінки.

У працях зарубіжних педагогів (Д. Фоутс, К. Страйк) відображені закономірності формування відповідальності в дитячому віці через формування моральних і етичних потреб.

Проявляється відповідальність дитини у її поведінці, яку розуміють як конкретні дії та вчинки в оточуючому соціальному та природному середовищі. Формування поведінки спирається на розуміння ієрархічності її психологічних типів, виокремлених на основі врахування усвідомленості дитиною здійснюваних дій та вчинків. До них належать інстинктивна поведінка, поведінка за навичками, свідомо поведінка. Інстинктивна поведінка - це дії та вчинки, які успадковуються людиною. До таких належать зокрема ті, що пов'язані із самозбереженням. Поведінку за навичками розглядають як таку, що формується у процесі навчання або тренування шляхом багаторазових повторень. У такому разі до контролю поведінкової активності частково долучається свідомість. Коли свідомість гальмується, людина діє шляхом спроб і помилок. Свідомо поведінка спирається на роботу другої сигнальної системи, отже її формування пов'язане з пізнавальною діяльністю дитини і в результаті інтелектуальна складова набуває статусу визначальної ознаки свідомої поведінки. Коли поведінку класифікують на основі результатів впливу дитини на природне довкілля, тоді виділяють такі чотири її види: екологічно доцільна, екологічно виправдана, екологічно руйнівна, екологічно пасивна (байдужа, індиферентна).

Екологічно доцільна поведінка передбачає взаємоузгодження потреб особистості та потреб оточуючого природного середовища, вона скеровується свідомістю, і за таких умов, сприяє гармонійному співіснуванню природного та соціального середовища.

Екологічно виправдана поведінка пов'язана із розумінням важливості екологічно спрямованих дій, проте підсвідомо людини надає перевагу традиційним поглядам на природу як на нескінченне джерело ресурсів для їх споживання суспільством у різних цілях.

Екологічно пасивна поведінка реалізується в наслідок ігнорування людиною наслідків своїх дій та вчинків для природного довкілля. Відповідальності за проблеми екології така людини на себе не покладає.

Екологічно руйнівна поведінка – це поведінка людей, які демонстративно ігнорують екологічні норми, їх дії та вчинки супроводжуються руйнуванням об'єктів природного довкілля. Вони навіть не замислюються про власну відповідальність за скоєне.

Поняття «відповідальна еколого-природнича поведінки дітей» трактуємо у такий спосіб: це свідомо керовані дії та вчинки дітей у природному довкіллі, які спираються на екологічні уявлення дитини, знання норм і правил екологічної поведінки в природі, позитивне ставлення до природи, усвідомлення власної відповідальності перед природним довкіллям.

Для того, щоб еколого-природнича поведінка дітей була відповідальною, у процесі її формування необхідно спиратися на свідоме розуміння ними необхідності здорового середовища для існування людини; гуманне ставлення

до природи та раціональне використання природних ресурсів; готовність у разі необхідності до самообмеження своїх бажань та гальмування руйнівних дій у природному довкіллі; здатність взяти на себе відповідальність за стан природного довкілля в межах середовища життєдіяльності й вікових можливостей.

Аналіз доступних нам досліджень засвідчує, що у процесі педагогічної діагностики відповідальної еколого-природничої поведінки мають враховуватись такі основні складові: знання про природу та еколого-природничу поведінку (пізнавальний компонент); ставлення до природи на емоційному рівні та розумінні її цінності (емоційно-ціннісний компонент);

У контексті гуманістичної парадигми освіти та зорієнтованості педагогічного персоналу закладів дошкільної освіти та перших класів початкової школи на задоволення актуальних потреб дітей, першорядного значення набуває цілеспрямоване використання гри в освітньому процесі, оскільки вона створює для учнів комфортну атмосферу в освітньому середовищі та, крім того, має великий педагогічний потенціал.

Оскільки ігрова діяльність є природовідповідним засобом забезпечення наступності між старшим дошкільним та молодшим шкільним віком, то видається доцільним розкрити деякі теоретичні аспекти гри та висвітлити її характерні особливості щодо цього онтогенетичного періоду розвитку дітей. У такий спосіб маємо змогу визначити специфіку використання гри у процесі формування еколого-природничої відповідальності у дітей старшого дошкільного віку та у учнів перших класів початкової школи.

На сучасному етапі наукового розвитку українського суспільства теорія ігрової діяльності поєднує в собі погляди вчених, які розробили культурно-історичний підхід до походження гри, визначили її соціальну сутність та психологічний механізм діяльнісно-системного характеру. Таке розуміння гри започаткували відомі психологи ХХ століття – Л. Виготський, О. Запорожець, В. Зеньківський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Д. Ельконін, П. Чамата та ін.

В контексті нашого дослідження варто висвітлити деякі уявлення про гру В. Зеньківського – вітчизняного психолога і педагога, в минулому професора Київського університету Святого Володимира. За переконанням В. Зеньківського, ігри забезпечують емоційно-психологічне “вростання” в соціальний світ, накопичення соціальних почуттів, формування соціального досвіду, моральних ставлень і суттєво впливають на генезу моральної свідомості. Через гру дитина переймається ідеями, якими живе суспільство, навчається їх розуміти, вона, практично розрізняючи можливе і бажане, розвивається етично. Гра вводить дитину в соціальне життя того часу, в якому вона живе і, виконуючи функцію зв’язку з минулим, виступає засобом соціального успадкування, яке, на погляд В. Зеньківського, для дитини є не менш важливим за біологічне наслідування. Ці ідеї вченого нами покладено в основу теоретичного забезпечення використання ігрової діяльності як засобу формування відповідальної еколого-природничої поведінки у дітей старшого дошкільного віку та у учнів перших класів початкової школи.

Надзвичайно важливим для теорії ігрової діяльності є науковий доробок українського психолога О. Запорожця. У своїх працях учений підкреслював: у

зв'язку з віковими особливостями дітей гра як практична діяльність дитини сприяє удосконаленню психічних процесів, оволодінню новими способами і формами поведінки, формуванню інтелектуальної і мотиваційної сфери, накопиченню емоційного досвіду спілкування з оточуючим середовищем – природним і соціальним. З накопиченням у процесі гри та інших видів практичної діяльності знань і умінь, досвіду спілкування з людьми і природою, дитині стають доступними нові, більш складні форми соціальної поведінки. У процесі гри дитина оволодіває оточуючим світом, соціальною дійсністю в дійовій формі, що обумовлює її перехід до якісно нових етапів інтелектуального і соціального розвитку.

У своїх працях не обійшов увагою ігрову діяльність дітей і вітчизняний учений І. Сікорський. Він відзначав, що гра, будучи тісно зв'язаною з функціонуванням емоційної сфери дитини, в онтогенезі з'являється раніше інших видів дитячої діяльності. Її збудником є почуття, а сама діяльність сприяє розумовому і соціальному прогресу особистості. Гра має значний вплив на розвиток інтелектуальної сфери завдяки опори цієї форми діяльності на моторику, оскільки дитина постійно діє, експериментує з об'єктами природного довкілля та предметами, виготовленими у сфері матеріального виробництва. Для неї гра – школа мислення, у грі зміцнюються розумові сили, конкретизуються знання, розвиваються здібності, формуються моральні якості. У процесі ігрової діяльності відбувається не лише раціональне осягнення дитиною дійсності, але й її інтуїтивно-ірраціональне “уживання” в природне та соціальне довкілля, в контекст моральних ставлень, відповідальної поведінки та оцінки власних дій та вчинків [6].

Закладені у працях вітчизняних вчених ідеї про оволодіння дитиною у процесі гри новими формами поведінки в природному довкіллі та соціальному середовищі є науковою основою педагогічного використання ігрової діяльності у ролі одного із засобів формування у дітей відповідальності між дошкільним та молодшим шкільним віком.

В контексті реалізації принципу природовідповідності в освітній роботі з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку особливої ваги набуває організація пізнання ними природного довкілля та використання у цьому процесі ігор різних видів та змісту.

Результати ґрунтовних досліджень ігрової діяльності досліджуваної вікової групи, здійснених у другій половині XX століття в її педагогічній іпостасі, дають підстави стверджувати, що у використанні гри у процесі формування еколого-природничої відповідальності потрібно спиратися на: збагачення ігор пізнавальним змістом еколого-природничої спрямованості через екскурсії, прогулянки у природному довкіллі, читання дитячої художньої літератури, бесіди за їх змістом, перегляд тематичних ілюстрацій, відеофільмів та ін.; структуру ігрової діяльності, яка є системно організованою сукупністю взаємопов'язаних та взаємозалежних компонентів (мотиваційно-цільовий, змістовий, процесуально-операційний, контрольно-оцінний і результативний); розуміння керівництва грою як процесу взаємопов'язаної активності дитини та педагога. У такому разі керівництво ігровою діяльністю має системну організацію бінарного характеру – один її блок репрезентує діяльність дітей, інший – діяльність педагога; класифікацію ігор, яка передбачає поділ всіх

дитячих ігор на дві системоутворюючі групи – творчі та ігри за готовими правилами. За традицією другу групу ігор ще називають скорочено: ігри за правилами; методику педагогічного керівництва іграми різних видів, яка має суттєві відмінності залежно від видової приналежності гри (особливістю методики керівництва творчими іграми є залучення опосередкованих прийомів педагогічного впливу, а специфіка методики керівництва іграми за правилами полягає в опорі педагога на заохочення дітей до виконання правил конкретної гри та контроль за їх дотриманням); організацію розвивально-виховного ігрового середовища; цілеспрямоване впровадження ігор різних видів у цілісний освітній процес[2, 5].

Використання гри як педагогічного методу формування еколого-природничої відповідальності реалізуються шляхом застосування широкого діапазону методів і прийомів, які за характером домінуючого впливу поділяються на: словесні: розповідь про гру; інструктаж; бесіда (вступна, підсумкова); коментоване читання змісту і правил гри; виразне читання педагогом або дітьми рольових висловлювань ігрових персонажів; оцінювання ігрових дій дітей; постановка проблемних ігрових завдань; запитання; діалог, полілог; наочні: організація роботи з наочно-ігровим матеріалом (схемами, картками, об'ємною ігровою наочною тощо); практичні: показ способів виконання ігрової дії і виготовлення іграшок; керівництво виконанням творчих ігрових завдань; організація спостереження; робота з дитячою книжкою, на тексті якої будується зміст гри; колективне планування послідовності ігрових дій; виготовлення іграшок, декорацій, бутафорії, елементів костюмів; моделювання педагогом змісту майбутньої гри; практично-уявні: перевтілення педагога в ігровий образ; технічні: використання відеоігор, організація роботи дітей в контексті гри з графічним і текстовим редактором комп'ютера; музичні: музичні твори, спів; прийоми невербальної комунікації: міміка, жести, погляд, тощо; емпатійна педагогічна дія, яка вбирає в себе афективну (емпатійне приєднання, співпереживання, емпатійне сприяння), когнітивну (усвідомлення) і поведінкову (дії сприяння) складові.

Суттєвим моментом, що впливає на результативність використання ігрової діяльності у процесі формування еколого-природничої відповідальності старших дошкільників та учнів першого класу, є зміна провідних видів діяльності – розвиваючись, природна пізнавальна діяльність – гра, яка була провідною в дошкільному віці, поступово передає функцію провідного фактору розвитку учня його навчально-пізнавальній діяльності.

У початковій школі гра змінюється під впливом систематичного навчання дітей, оволодіння учнями новими способами пізнавальної діяльності, передусім читанням і письмом. Отже, у керівництві іграми різних видів педагоги мають спиратися на нові можливості дітей, заохочувати учнів користуватися ними читанням і письмом у процесі гри.

Важливою сферою застосування ігрової діяльності з метою реалізації завдань формування еколого-природничої відповідальності учнів перших класів початкової школи є позаурочний час освітнього процесу. Спостереження за педагогічною практикою засвідчують, що для сучасної школи характерною є недооцінка цілісності освітнього процесу, виховна робота педагогів з учнями на уроках та у позаурочний час не узгоджується,

ігрова діяльність першокласників за межами уроків розгортається здебільшого стихійно, організації ігор, спрямованих на формування еколого-природничої відповідальності, не приділяється належної уваги, ігрове середовище створюється хаотично.

При цьому, як доведено нашим дослідженням, різні форми позаурочної роботи мають великий виховний потенціал. До тих, в контексті яких органічно вплітається ігрова діяльність дітей, належать: прогулянки; предметні, загальнопізнавальні, народознавчі, мистецтвознавчі та інші гуртки; дитячі конкурси; вікторини; змагання; проєкти; позаурочні заняття за інтересами; екскурсії; виготовлення силами дітей з природних матеріалів ігрової атрибутики і дидактичної наочності; бесіди з елементами гри; календарні і тематичні свята; колективні творчі справи; ігри різних видів; дитячі театри; малі олімпіади; виставки творчих робіт (ігор та ігрової атрибутики) тощо. У вільний від навчання час ігри використовуються і як окрема форма організації позаурочної діяльності школярів, і як складова частина практично всіх форм позаурочної виховної роботи школи з учнями першого класу початкової школи [3,4].

Дослідницька робота з формування основ відповідальної еколого-природничої поведінки у дітей старшого дошкільного віку та учнів першого класу здійснювалась на базі Школа для дошкільнят "Малятко", що працює за авторськими програмами, затвердженими Інститутом педагогіки Національної академії педагогічних наук України та Початкова школа «Лісові дзвіночки» міста Києва.

Результативність формування основ відповідальної еколого-природничої поведінки у дітей старшого дошкільного віку та учнів першого класу перевірялась із застосуванням визначених на основі структурування досліджуваного явища критеріїв та їх показників: пізнавальний критерій (його показники: знання дітей про природне довкілля і уявлення про екологічну відповідальність, усвідомлення необхідності дотримуватись правил відповідальної поведінки в природі можливі наслідки своїх дій та вчинків); емоційно-ціннісний критерій (його показники: емоційно-позитивне ставлення до об'єктів природного довкілля і природи загалом, уміння аналізувати і оцінювати на емоційному рівні дії та вчинки дітей з точки зору екологічної відповідальності, емоційна налаштованість на дотримання правил відповідальної еколого-природничої поведінки в природному довкіллі); діяльнісний критерій (його показники: готовність послуговуватися знаннями про природне довкілля і відповідальну поведінку в природі у процесі власних дій та вчинків, уміння передбачати наслідки власних дій і нести за них відповідальність, здатність контролювати і регулювати свою поведінку, діяти відповідально за власною спонукою, в не лише за вимогою дорослих).

Співставлення пошукових констатувальних та контрольних дослідницьких дій засвідчило, що дотримання у формуванні основ еколого-природничої відповідальності у дітей старшого дошкільного віку та учнів першого класу пропонованих нами підходів дає позитивні результати.

Висновки. Проаналізовано дослідження з проблеми формування відповідальної еколого-природничої поведінки у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку; розкрито сутність понять «відповідальність», «поведінка»; «відповідальна еколого-природнича поведінка»; обґрунтовано

основні педагогічні позиції щодо використання гри у формуванні відповідальної еколого-природничої поведінки старших дошкільників та учнів першого класу.

Формування еколого-природничої відповідальності є досить складним і довготривалим процесом, який охоплює весь період дитинства і продовжується в дорослому житті та розглядається в його кінцевому результаті як сформованість екологічно відповідальної поведінки особистості у природному довкіллі.

Ігрова діяльність як вікова потреба дітей має виняткове значення для старших дошкільників та учнів першого класу початкової школи. Вона характеризується складною, системно організованою структурою, видовою різноманітністю, педагогічною значущістю. Продуктивне педагогічне керівництво цією діяльністю, коли вона використовується у процесі формування еколого-природничої відповідальності дітей, здійснюється шляхом організації розвивально-виховного ігрового середовища, сприяння ефективному функціонуванню всіх структурних компонентів гри, урахування особливостей ігор різних видів та нових можливостей старших дошкільників та учнів першого класу, забезпечення умов для використання ігрової діяльності у цілісному освітньому процесі.

Пропозиції. Перспективним для подальшого дослідження, на наш погляд, є питання підготовки педагогів щодо особливостей використання в освітньому процесі дошкільного закладу освіти та початкової школи українських народних ігор; теоретичне обґрунтування наповнення ігор за правилами освітнім змістом, спрямованим на формування відповідальної еколого-природничої поведінки дітей; розгляд проблеми про забезпечення наступності з формування відповідальної еколого-природничої поведінки дітей між суміжними віковими періодами як у дошкільній, так само й у школі.

Список використаних джерел:

- [1] Ващенко, О.М., Паламар, С.П., Романенко, Л.В., Романенко, К.А. Теоретичний аспект проблеми формування дослідницьких умінь молодших школярів засобом віртуальної екскурсії *Молодь і ринок*. 20209. №1(180)). С. 51-55.
- [2] Кудикіна, Н.В. Теорія ігрової діяльності дітей: монографія Київ: НМЦВД КУ імені Бориса Грінченка. 2012. 235 с.
- [3] Кудикіна, Н.В., Руденко Н.М, Романенко, Л.В., (2023) Методичний супровід упровадження коміксів в освіту дітей старшого дошкільного віку та учнів початкової школи. *Імідж сучасного педагога*. 2023. №213 (6). С. 136-143
- [4] Романенко Л., Ратушна А. Ігрові технології в освітньому процесі початкової школи: теоретичний аспект. In: *Interaction of society and science: problems and prospects*, Червень 15 – 18, 2021, London, England. С. 345-348.
- [5] Семенова, Н. Взаємодія дошкільного навчального закладу і сім'ї у вихованні особистості дитини дошкільного віку як психологопедагогічна проблема. *Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки*. 2017, №2, С.19-29.
- [6] Сіранчук, Н., Романенко, Л.. Активізація когнітивної діяльності учнів у процесі реалізації початкової природничої освіти: досвід роботи лабораторії початкової освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 2024. №1. С. 66-74.